

KUKÁTKO 4

XXV. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2006

Trocha historie nikoho nezabije aneb jak jsou na tom amatéři NA HRONOV SE VYBÍRÁ Z 800 INSCENACÍ

Kdybyste se mě zeptali, o kom si myslím, že ví nejvíc na téma amatérské divadlo, neváhal bych ani chvíli – ukázal bych na PhDr. Milana Strotzera. Tento dnes již doyen českého ochotnictva ví věci, které by člověka leckdy ani nenapadly. Přestože má na starosti především přípravu Jiráskova Hronova, pochopitelně se objevil jako každý rok i na Popelce. Proč se jej tedy nezeptat na několik věcí z ochotnických dějin.

Jak to vypadá se současným českým amatérským divadlem?

Po pádu totalitního režimu amatérská divadla mizela, až to chvílemi vypadalo, že zůstane jen několik nejvytrvalejších.

Nastal obrat k lepšímu?

Myslím si, že určitý úbytek souborů byl, ale ne tak obrovský. Soubory spíše stagnovaly do té doby, než se lidé zaopatřili. V současné době si spíše myslím, že jsme přítomni boomu amatérského divadla. Dá se to dokladovat na vzniku celé škály studentských souborů. O těch v předchozích dobách nebylo téměř slyšet. Bylo výjimkou, když některá škola zřizovala divadelní soubor, a dnes téměř každá rozumná škola má nějaký divadelní kolektiv. Ostatně i kvůli tomu se došlo tak daleko, že Šrámkův Písek už úplně nestačil. Proto vznikla například Náchodská prima sezóna jako samostatná národní přehlídka studentského divadla.

Vracejí se i soubory, které se zdály být zaniklé?

Činnost obnovila řada i takových souborů, kde se léta nehrálo. Nemyslím tím jen taková divadla, kde se nehrálo tři nebo pět let, ale i taková, která obnovila činnost po dvaceti letech a dokonce i delším období. Člověk se to dozvídá z různých zpráviček a novinových sdělení. Myslím si, že se zvedají i staré soubory, které kdysi existova-

ly, zakládají se i úplně nové, je zde již zmíněná škála studentského divadla.

Za první republiky existovala divadla v každé vesnici, v každé hospodě. Až na pár výjimek venkovské soubory úplně vymizely. Na rakovnickém okrese jsou funkční například pouze dva, v Janově a Čisté. Čím to je?

Je to pravda. Stačí si vzít v posledních letech vydané „Cesty amatérského divadla“ a „Místopis amatérského divadla“. Jsou to tlusté bichle, vážíci každá přes kilogram. Právě zde se dá zjistit, že skutečně existovalo v každé obci divadlo a někdy ne jedno. Ve větších obcích bylo souborů i víc. Ve městech typu Rakovníka jich bylo až devět. To samosebou dneska není. V každém městě jsou maximálně dva soubory a ty venkovské bohužel oproti minulosti v menšině.

Dobře, ale čím to je?

V republice proběhlo několik společensko-politických zásahů, které

to zřejmě způsobily. Hodně s amatérským divadlem zamával například soběslavský plán v roce 1951. Na vysvětlenou – když v roce 1948 převzali moc komunisti, potřebovali regulovat všechny možné oblasti, mimo jiné i tu takzvaně zájmovou. Došlo i k regulaci toho, jak má kultura vypadat, jak má být kontrolována. V roce 1951 byl do Soběslavi svolán sjezd kulturních, ale především politických pracovníků, kteří se jednotně usnesli na určitých zásadách. Uměleckou formou měl být nadále socialistický realismus, konkrétní témata se měla týkat budování nové společnosti s akcentem na dělnickou třídu a její zviditelnění. Důrazem na to, že ona je skutečně tou vedoucí silou společnosti. Byla zrušena spolková činnost – spolky byly zrušeny zákonem a soubory byly donuceny přejít pod křídla takzvaných zřizovatelů. Například pod jednotná zemědělská družstva, kluby revolučního odborového hnutí nebo Český svaz mládeže. Většina jich však pochopitelně nechtěla nikam přecházet a následovala první silná vlna zániku divadel v obcích. Pak přišla šedesátá léta a vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa a hned potom normalizace. To byla další citelná rána pod pás divadla. Navíc – vždycky, když se dějí nějaké převratné společensko-politické věci,

pokračování ze str. 1

je zajímavější pro lidi to, co se píše v novinách a děje na ulici, než to, co je v divadle. Ani poslední převrat v roce 1989 tomu proto příliš nepomohl. Šlo však spíše o to, že lidé znejistěli a nevěděli, zda budou mít práci. Učili se

teprve žít s novým typem problémů. Pak se většinou zase vrátili zpět.

Existují nějaká čísla, která by tato slova potvrdila?

Když pro Jiráskův Hronov spisují, odkud odevšad se vybíral program a ptám se kolegů, kolik měli v kraj-

ských kolech inscenací, docházím k neuvěřitelným číslům. Je to řádově 800 inscenací ročně. Pochopitelně ne všichni se hlásí do soutěží. Pro mě je to doklad o tom, že amatérské divadlo se opět rozjíždí.

Jan Švácha

Inspirace požárem

Hátu pálí záha. Bude to rána!

Čeněk se střílí, Národní divadlo hoří.

Oba symboly češství končí v prachu.

Peřinová je rozfouká a ještě se ironicky šklebí. Odhaluje tím paradoxně naše pravdivé zrcadlo.

Vidíme se v něm? A hlavně – vidí se

v něm děti? Nevidí. Jsou o patro níž.

Mladočeši, staročeši, nezájem. Meta-

fora k současnosti, nezájem. A nabízené loutkové obrazy je nedovedou strhnout.

Mně ano. Řemeslná exhibice. Tři plány textu, organicky propojené, malé dějiny, velké dějiny, dokument skrze příběhy lidí. Scénografie se tomu přizpůsobuje a vše – znovu ironicky – hraje mezi zlatými portály, a přitom

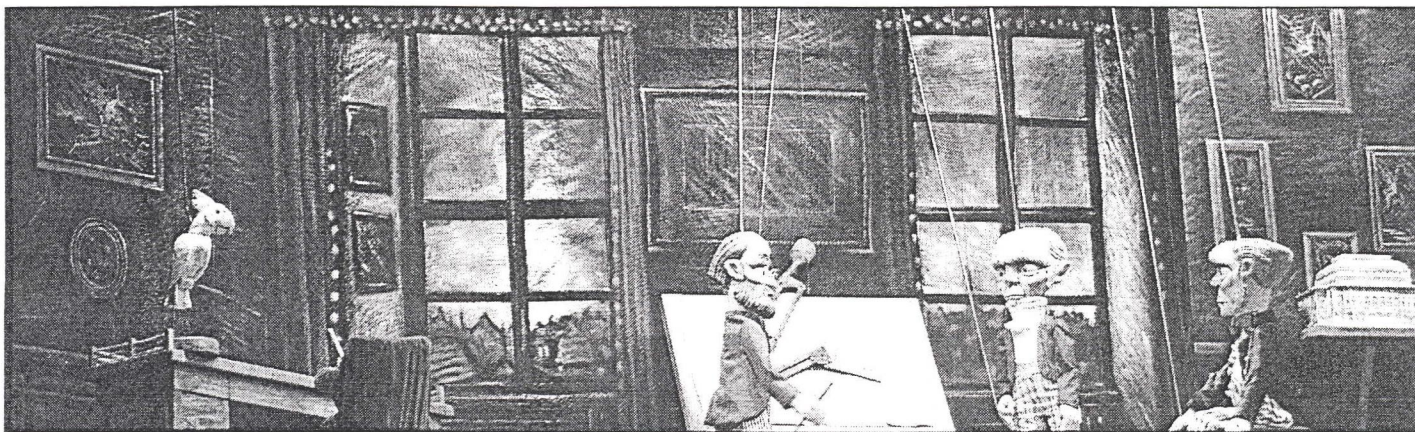
nad katafalkem. Když potom Smetana křičí „Neslyším!“, já sám.

Čím se inspirovat? Uceleným divadelním myšlením, strukturou textu, precizností a citem pro detail.

Lidičky, lidičky, lidičky. Tomuto představení není dobré se vyhnout.

Co by asi Háta říkala dnes?

-pm-

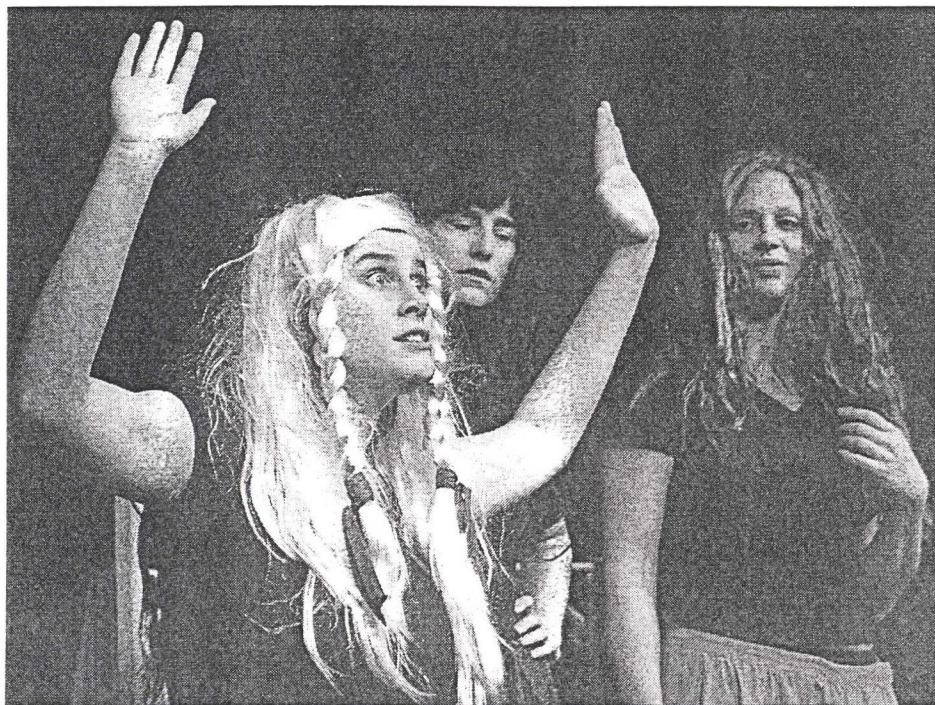
„Žonglování“ s českými mýty

Bratr Lech se odstěhoval, pravděpodobně do Polska, a tam své dějiny a nejspíš i sebe začal brát vážně.

My Češi jsme tady zůstali pěkně pod horou Říp (která se jmenuje prý podle toho, že pramáma Čechová šáhla pod

tím kopcem omylem na řepu) s prátátou Čechem. A ačkoli mnohdy tekla krev, ženský se vzbouřily, Horymíra zajali, koníček Šemíček po skoku umřel, byla to tady u nás v Čechách pořád velká sranda. Alespoň podle pražského divadelního souboru TY-JÁ-TR, který si pro včerejší představení Pověsti pro štěstí stvořil Cestovní kancelář „Bejvávalo“. Spojíte-li se s touto cestovkou, ani náhodou to pro vás nebude příležitostí ke skutečnému dobrodružnému výletu do minulosti a za tím, abyste se něco podstatného z dějin dozvěděli. Spojíte-li se s touto cestovkou, stanete se účastníky ironizujícího, lehkovážného a nesmírně zábavného pohrávání si, dalo by se říct až cirkusového žonglování s mýty a pověstmi českých dějin.

Žonglovacími míčky v rukách herců jsou pověsti (chcete-li, dokonce pohádky) o praotci Čechovi, O Krokovi a jeho dcerách, O Libuši a Přemys-

lovi, O Ctiradovi a Šárce a O Křesomyslu a Horymírovi.

Být s TY-JÁ-TREM na výletě do „bejvávala“, to je tak trochu jako být na superextra rychlém dětském táboře s prímovními a vtipnými vedoucími, kteří jsou tak trochu jako páni kluci a holky z humorného komiksu. Je s nimi legrace, umějí to dobře na kytaru, pěkně zpívají, mají takové vtipné modré čepičky, taky na sebe umějí nasazovat legrační hlavu konička, mají plno vtipných hlášek jako třeba „Tady chcíp kůň“ a tak dále a tak dále. Těch vedoucích je pět: Martin Pisařík, Kristýna Černá, Běla Fuková, Martin Čepelík a Jana Blažková. Mají cit

pro nepodbízivé a překvapivé jazykové hříčky, pro užití černého humoru, pro spontaneitu projevu, pro pohrávání si s žánry. Nehrajou si však ti naši vedoucí jenom sami pro sebe a mezi sebou, ale někdy taky s námi. Někdy nás dokonce přizvou do hry, abychom například zmlátili ženský, potom zase abychom zabili chlapy a nakonec abychom tahali za provaz a vytáhli tak nešťastného Horymíra z bryndy.

Bití či nebití. Toť otázka, která rozproudila velmi bouřlivou, ale neagresivní debatu na semináři. Nakolik vyzvání k násilí, byť formou nevinné hry, patří do interaktivního divadla? Má právo vyzvat herec děti k tomu, aby mučili

jeho kolegu nebo kolegyně, třesoucí se bezbranně na scéně v kostýmu nějaké historické postavy? Jsou schopny děti oddělit realitu divadelní od skutečnosti? Ty-já-tr Praha se v tomto pohyboval očividně na tenkém ledě. To dokazovalo nejednoznačné přijetí jejich hrátek o mučení, které herci na jevišti spolu s dětmi rozpoutali.

Každopádně z představení Pověsti pro štěstí jsme neodcházeli s pocitem agrese ani chuti mučit herce za utrpení, které nám připravili, ale s pocitem dobré nálady. A s povzdechem, že bohužel dějiny tak legrační a anekdotické nejsou.

Vladimír Fekar

Ó, kletbo rodu Átreova...

Textová volba pro představení Átreovci DA Masarykova gymnázia Vsetín rozhodně nepatřila k těm obvyklým. Text nedávných absolventů JAMU Pavla Trtílka a Marka Mojžíška, který vznikl pro absolventské představení obou autorů na zmíněné škole, představuje ambiciózní pokus vyrovnat se s náměty antických dramát soudobým divadelním jazykem. Už z tohoto úhlu pohledu je dramaturgická volba vsetínských výzvou pro herce i předpokládané publikum, obé v adolescentním věku – vyrovnat se se základními, archetypálními situacemi a konflikty, které stvořila a pojmenovala evropská kultura na svém úsvitu.

Text se ovšem nesnaží apokryfním způsobem zásadně převrátit známé podoby mýtů či je naplnit radikálně novým obsahem. Respektuje - s jemnými aktualizacemi a úpravami v zásadě situační a charakterové rozvržení známé ze zachovaných antických her, ať je to v první části Euripidova Ifigenie v Aulidě či v části závěrečné Aischylova Oresteia. Touto „kondenzací děje“ vzniká do značné míry epický tvar, který se v krátkých, volným veršem psaných a ostře pointovaných scénách prudce posouvá od události k události a situace k situaci, aniž by se „zdržoval“ jejich výraznějším rozehráním.

Takovýto dramatický útvar si ovšem žádá specifický způsob scénování i herectví. Spíše demonstraci než prožitkem, spíše jednoznačný postoj než charakterizaci, spíše znakovost než realistickou kresbu. Režisér vsetínských Miroslav Urubek si byl v tomto ohledu dobře vědom, jakou látku

má v ruce a inscenaci tímto směrem také směřoval. Snaha o výrazné režijní gesto, v němž se vztahy a situace sdělují primárně vnějšími, znakovými prostředky, byla evidentní, podpořena i suverénním výtvarným řešením a vhodně zvolenou hudbou.

Problémy inscenace lze spatřovat především ve dvojím směru (pomijím zde jistou nevyrovnanost hereckých výkonů, faktor u studentského divadla pochopitelný a akceptovatelný). Prvním je postupné vytrácení se přísnosti této stylizace, kdy se v hereckých výkonech začíná stále více zjevovat nepatřičná psychologizace a prožívání. Problematické je rovněž znakové řešení celé inscenace, která postrádá v tomto inscenačním stylu žádoucí důslednost – příklad za všechny: rozdílné je řešení vražd, pohybující se v rozmezí od jasně náznakové-

ho řešení k poněkud komicky působící snaze o iluzívnost. Zcela nejasná je pak situace ohledně Achillovy smrti, kde znakové řešení umožňuje i zcela protichůdné možnosti výkladu.

Druhým problémem je pak rozvolněné, neprecizní tempo inscenace. Jasně pointy obrazů se rozmazávají, hudba (v tomto systému vlastně zastupující chór) nezvládá svou funkci hlavního rytmického členitele. Zpomalení situací do realisticky pravděpodobného tempa pak vlastně samo sugeruje dojem nežádoucí psychologizace.

Režisér sám přiznal, že rakovnické představení nepatřilo k vydařeným reprízám této inscenace a lidé, kteří inscenaci viděli v jiném prostředí, to jen stvrdili. Ani tyto nedostatky však nesmazávají dojem z vsetínských Átreovců jako poučené, právem ambiciózní inscenace.

Jan Šotkovský

PROGRAM:

Sobota 11. listopadu 2006

11.00 – 11.50 hodin

Na motivy poezie
Edwarda Leara

NĚCO O EDOVI

Divadelní soubor DODO
Praha

13.00 – 13.50 hodin

Na motivy poezie
Edwarda Leara

NĚCO O EDOVI

Divadelní soubor DODO
Praha

Inspirativní představení

18.30 – 20.00 hodin

Karel Jaromír Erben,
Pavel Jurda

KYTICE

Divadlo Polárka Brno

Dvakrát jinak

Kdo se včera během dne věnoval Popelce, jistě si všiml, že Malá scéna Zlín nepřijede. Jedna z představitelů souboru onemocněla, a proto dnes dopoledne neproběhlo představení o nenajedeném drakovi, hádkách a naschválech „U nás v Nesvárově aneb Kdo přemůže draka“. Nemoc si nevybírá. Důkazem budiž, že skrze dvojroli skolila hned dvě postavy pohádky.

Aby žaludek divadelního otesánka nezůstal lačný, připravila dramaturgie další změnu v dopoledním programu. Oproti Malé scéně Zlín překvapil DS DODO Praha opravdu malou scénou. Představení Něco o Edovi se odehrává na ploše tak titěrné, že by ze vzdálenějších řad vůbec nemuselo být vidět. Kdo chce něco zahlédnout, musí sedět vpředu. Na všechny se dostane, místo jedné se budou hrát dvě reprízy. Dopolední začíná v 11:00 a je určena především pro pozorovatele a soubory, odpolední od 13:00 zhlédne odborná porota a veřejnost.

Tomáš Lisý

Madame Du Coco zpovídá slavnou Lady W.

„SE VŠEMI PŘÍTELKYNĚMI SVÝCH EX SI ROZUMÍM,“
ŘÍKÁ PRINCEZNA

Lvice VIP salonů, přítelkyně slavných mužů, úspěšná návrhářka, herečka a nově také divadelní hvězda Lady W. se nám svěřila se svými dojmy z letošního festivalu a prozradila nám také několik pikantností ze svého atraktivního osobního života.

Mnoho bylo popsáno o vašem dlouholetém vztahu s korunním princem Williamem. Ten se prý po vašem rozchodu zhroutil a byl prý kvůli vám dokonce připraven rezignovat na své následnictví. Jak na tu dobu vzpomínáte? Jste s princem ještě v kontaktu?

Byli jsme oba ještě velmi mladí a nezralí, ale vzpomínám na to období s láskou. Je to okouzlivý mladý muž, s nímž mne zdaleka nespojuje jen zájem bulvárních médií a modrá krev, ale především naše společná záliba v pěstování bonsaí. Dodnes si tak jednou týdně telefonujeme a vyměňujeme si zkušenosti a zážitky.

Co vás přivedlo na letošní rakovnický divadelní festival? Že by jakési přípravné promo vašeho avizovaného dramatického projektu?

Ano i ne. Zbožňuji zdejší neformální atmosféru a večírky, ale čeká mne zde i několik pracovních schůzek s lidmi, s nimiž na projektu spolupracuji.

Můžete někoho jmenovat?

Tak alespoň dvě jména. Kostýmy pro mne navrhuje vynikající režisér a podle mne doposud nedoceněný designer Milan Schejbal a na choreografi-

ch spolupracuji s jedinečným Šotkovským.

Nabízí se tedy otázka, jaké to je tak blízce spolupracovat s vaším bývalým partnerem? A jak vycházíte s jeho současnou snoubenkou známou pěvkyní Jitkou Páleníkovou?

Jedním slovem skvěle! Rozumím si se všemi současnými přítelkyněmi

svých ex-partnerů. Ostatně, spojuje nás vybraný vkus, že?

Špitá se, že na festival dorazí i váš zatím poslední a dnes již také bývalý přítel Jakub Tvrđík. Co říkáte na jeho slibně započatou hereckou kariéru?

Bude-li jako doposud spočívat v reklamách na vlasové přípravky a předvádění se v nevkusných barevných ponožkách, jako doposud, věřím, že bude hvězdná.

A závěrem poprosím o vašich Top 5 letošního festivalu.

Festival je ještě v plném proudu, takže zatím mohu zmínit jen Capitaina Morgana bez ledu, který je vůbec hitem letošního večírkové sezóny, černou barvu ve všech podobách, vaši úžasnou zlatou sukni, půlnoční kytarové sólo Jenička Šotkovského a samozřejmě velejemné utopence zdejších šéfkuchařů.

Popelka očima Pavla Purkrábka

4. číslo KUKÁTKA vydalo Kulturní centrum Rakovník dne 11. listopadu 2006.

Redakce: Jan Švácha – šéfredaktor, Jan Šotkovský – Dr. amaturg, Tomáš Lisý, Pavla Zimmermannová a Anna Rollová. Foto Jan Švácha.